

2022

SANSKRIT — HONOURS

Paper : CC-13

(Indian Ontology and Epistemology)

Full Marks : 65

The figures in the margin indicate full marks.

*Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्।

Section – A

Unit – I & II

(Marks : 12)

1. (a) अधोलिखितयोः कस्यचित् एकस्योत्तरं देयम्। 12×1
- (i) भारतीयदर्शने प्रत्ययवादस्वरूपं यथामति आलोच्यताम्।
- (ii) भारतीयदर्शने द्वैतवादस्वरूपं आलोच्यताम्।
- अथवा,**
- (b) अधोलिखितेषु षट्प्रश्नानामुत्तरं लेखनीयम्। 2×6
- (i) भारतीयदर्शनानुसारं दुःखस्य मूलम् किम्?
- (ii) 'सर्वदर्शनसंग्रह'-ग्रन्थस्य प्रणेता कोऽस्ति?
- (iii) जैनानां 'अधिविद्या' का भवति?
- (iv) 'पुद्गलः' को भवति? पुद्गलस्य को विभागो भवति?
- (v) न्यायशब्दस्य कोऽर्थः?
- (vi) वैशेषिकदर्शने के च पदार्थाः स्वीकृताः?
- (vii) सांख्यदर्शने दुःखं कतिविधम्?
- (viii) विपर्ययः कः भवति?
- (ix) मीमांसा-शब्दस्य कोऽर्थः?
- (x) न्यायप्रस्थानं किम्?

Please Turn Over

(2)

Unit – III

(Marks : 8)

2. अधोलिखितेषु द्वयोः टीका लेखनीया।

4×2

- (a) कार्यकारणवादः।
- (b) सत्कार्यवादः।
- (c) आरम्भवादः।
- (d) वस्तुवादः।

Section - B

Unit – I & IV

(Marks : 8)

3. अधोलिखितेषु कस्यापि द्वयस्य टीका लेखनीया।

4×2

- (a) तेजस्।
- (b) संयोगः।
- (c) प्रयत्नः।
- (d) कालः।

Unit – III

(Marks : 12)

4. (a) पृथिव्याः लक्षणं किम्? पृथिव्याः मुख्याः भेदाः के? विस्तरेण आलोच्यन्ताम्।

2+10

अथवा,

(b) अन्नम्भट्टानुसारेण मनसः लक्षणमुल्लिख्य तस्य अनुपरिमाणत्वं प्रमाणयतु।

12

Section - C

Unit – I & II

(Marks : 15)

5. (a) स्मृतेः स्वरूपं किम्? स्मृतिलक्षणे उक्तस्य संस्कारशब्दस्य अर्थः निर्णयः। स्मृतेः भेदो निरूपणीयः।

3+6+3

अथवा,

(b) प्रमा का? सा च कतिविधा? व्यापारस्य लक्षणमुल्लिख्य अनुमितिज्ञाने तस्य उपयोगः वर्णयताम्।

3+3+6

6. त्रयाणाम् रिक्तस्थानपूरणं कर्तव्यम्।

1×3

- (a) कार्यनियतपूर्ववृत्ति _____।
 (b) तद्वृत्ति तत्प्रकारकः _____ यथार्थः।
 (c) _____ प्रागभावप्रतियोगि।
 (d) मिथ्याज्ञानं _____।
 (e) _____ हेतुर्गुणो वृद्धिर्ज्ञानम्॥

Unit – V & VI

(Marks : 10)

7. (a) अधोलिखितेषु द्वयोः व्याख्या कार्या।

5×2

- (i) आप्तवाक्यं शब्दः।
 (ii) अर्थावाधो योग्यता।
 (iii) अयथार्थानुभवस्त्रिविधः।

अथवा,

(b) अधोलिखितेषु पञ्चानां प्रश्नानामुत्तरं लेखनीयम्।

2×5

- (i) उपमानम् किम्?
 (ii) लक्षणा कतिविधा भवति?
 (iii) शब्दज्ञानं किम्?
 (iv) तर्कः कः भवति? उदाहरणमेकं दीयताम्।
 (v) वेगः कुत्र वर्तते?
 (vi) संशयस्य लक्षणं किम्? उदाहरणमेकं दीयताम्।